

Motion till riksdagen

1987/88:A 739

av Erkki Tammenoksa och Anders Nilsson (s)
om om deltidssarbete och arbetstidsförkortning

En lagstiftning om allmän arbetstidsförkortning torde bli en nödvändighet inom några år som en följd av att man på olika områden av arbetsmarknaden kommer att sluta avtal om kortare arbetstid. Huvudinriktningen torde bli en avkortning av veckoarbetstiden för i varje fall heltidssarbete och med bibehållen lön.

Vad som speciellt måste uppmärksammas är hur en arbetstidsförkortning kan komma att påverka de deltidssarbete. Rakt på sak kan man säga att de deltidssarbete inte är betjänta av eller vill ha en kortare arbetstid, utan i stället en högre lön när de heltidssarbete minskar sin arbetstid till oförändrad lön.

I någon mån kan denna frågeställning sägas vara uppmärksammat i direktiven till kommittén som tillkallades för att analysera konsekvenserna av olika arbetstidsreformer och förändrade arbetsmönster (A 1987:04 arbetstidskommittén).

Utredningens direktiv är dock inte helt klarläggande på denna punkt, utan här måste övervägas på vad sätt ytterligare uppmärksamhet skall ägnas åt denna fråga.

Bakom strävandena mot sex timmars arbetsdag – 30 timmars arbetsvecka – finns visionen om ett annat liv, ett samhälle som är annorlunda än dagens, där män och kvinnor delar ansvar för barn, där vardagen ges ett rikare innehåll – tid för gemenskap och engagemang i familj, i samhället och personligt förverkligande.

Arbete åt alla är förverkligat för övervägande flertalet som vill och kan förvärvsarbeta, men för 940 000 kvinnor handlar det om deltidssarbete.

Av 2 081 000 kvinnor på arbetsmarknaden 1987 arbetade

– 135 000	vanligen	1–19 timmar i veckan (i snitt 12 tim)			
– 324 000	"	20–24	"	"	"
– 160 000	"	25–29	"	"	"
– 320 000	"	30–35	"	"	"
– 243 000	"	35–39	"	"	"
– 898 000	"	40–	"	"	"

Av 2 256 000 män på arbetsmarknaden 1987 arbetade

-	42 000	vanligen	1-19	timmar i veckan (i snitt 10 tim)
-	54 000	"	20-24	" " "
-	14 000	"	25-29	" " "
-	41 000	"	30-34	" " "
-	197 000	"	35-39	" " "
-	1 908 000	"	40-	" " "

Av dem som arbetade minst 40 tim/vecka arbetade *vanligen* 492 000 mer än 40 tim/vecka. (Uppgifterna hämtade ur Arbetskraftsundersökningarna, årsmedeltal 1987, SCB.)

Med deltidsarbete följer sämre lön (branscher och verksamheter med mycket deltidsarbete och kvinnor tenderar att bli låglönebranscher, t. ex. vårdyrken, handel) och mindre möjligheter till arbetsutvidgning och "karriärer". Arbete åt alla måste få en innebörd av att arbetet också är bättre fördelat i samhället. Det är ett rättvise- och jämställdhetskrav. En arbetstidsförkortning är tillfället att ta steg i den riktningen. Det gör man genom att en kortare arbetstid i första hand bara tas ut av de heltidsarbetande.

För att förhindra att de deltidsarbetande vid en arbetstidsförkortning skall tvingas korta av sin redan korta arbetstid kan det behövas skyddsåtgärder. Denna fråga måste uppmärksammas innan det är dags att lagstifta om en kortare arbetstid. Detta innan en mängd olikformade avtal för olika delar av arbetsmarknaden hunnit slutas som till äventyrs får till följd att orättvisorna och ojämlikheten mellan heltidsarbetande och deltidsarbetande blir bestående.

Det kan särskilt noteras att fackförbund med stor del av medlemmarna i deltidsarbete, t. ex. Kommunalarbetareförbundet och Handelsanställdas förbund, hittills har visat svagt intresse för att via avtal få en arbetstidsförkortning.

Vad som behövs kan i bästa fall vara att riksdagen uttalar en mening om hur frågan skall behandlas, att arbetstidskommittén uppmärksammas på frågeställningen, antingen genom tilläggsdirektiv eller på annat sätt. Det kan eventuellt behövas att någon får i uppdrag att utarbeta skyddsregler mot ofrivillig arbetstidsförkortning för deltidsarbetande vid arbetstidsförkortningar som kan avtalas på arbetsmarknaden.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om deltidsarbetande och arbetstidsförkortning.

Stockholm den 25 januari 1988

Erkki Tammenoksa (s)

Anders Nilsson (s)